

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 909

van **STEFAAN SINTOBIN**

datum: 14 juni 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Stikstofemissies en -deposities - Metingen

De minister ging op verschillende plaatsen in Vlaanderen rond met het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) om met de lokale landbouwers te praten over het stikstofakkoord in de hoop ze toch te overtuigen dat het rechtszeker en robuust is. Toch zijn vele boeren er nog steeds niet van overtuigd dat dit daadwerkelijk het geval is. Zo zijn er in Vlaanderen 455 deelgebieden aangeduid waarbinnen aan natuurherstel gewerkt zou moeten worden. De Habitatrictlijngebieden en hun specifieke vegetatie, de habitattypes, werden al in 1992 aangeduid en 10 jaar later, in 2002, aangemeld bij Europa.

In de laatste 30 jaar is natuurlijk veel veranderd, niet enkel de samenleving, maar ook de natuur en andere zaken zoals industriële ontwikkelingen, ander transport, een veranderde energieproductie, en al zeker de Vlaamse landbouw. De vraag die rijst, is of de Vlaamse Regering voldoende rekening houdt met alle evoluties die zich in de laatste 30 jaar hebben voorgedaan, alsook wat de economische impact is van bepaalde keuzes van 30 jaar geleden. Dat merkt ook Hendrik Vandamme, voorzitter van het ABS op.

1. Meten is weten.

Wordt in de eerstvolgende periode overgegaan tot het continu en uitgebreider monitoren van stikstofemissies en -deposities in Vlaanderen?

2. Beschouwt de minister het een mogelijkheid om bepaalde vegetaties te schrappen van de lijst met beschermde vegetatie om gebiedsgericht te werken in verhouding tot het natuurpotentieel?

3. Werd in begin van de jaren 90 en 2000 een nulmeting gedaan in Vlaanderen wat betreft de aanwezige en aangemelde natuurwaarden? Zo ja, wie deed die nulmeting?

4. Werd toen bij het verzamelen van de gegevens op het terrein een kwaliteitsgarantie ingebouwd? Werden alle deelgebieden van de Habitatrictlijngebieden grondig geanalyseerd?

5. Is er een terugkeerfrequentie bij het vaststellen van de aanwezige vegetatie in alle deelgebieden? Zo ja, wat is die frequentie? Wie zorgt voor het inzamelen en bewaren van de gegevens? Zo niet, waarom is die er niet?

6. Vlaanderen heeft binnen de werking van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) een zeer beperkt meetnet voor stikstofdepositie.

Hoeveel van de meetpunten bevinden zich in een speciale beschermingszone (SBZ) of binnen een perimeter van 1 km van een deelgebied SBZ?

7. Waarom hanteert Vlaanderen precies een raster van 1x1 km² bij de beoordeling van de stikstofdepositie? Is de minister van mening dat de maat van dat raster geschikt is om individueel een beoordeling te doen, rekening houdend met het zeer beperkte aantal meetpunten in Vlaanderen (9 tot 2019)?

ANTWOORD

op vraag nr. 909 van 14 juni 2022

van **STEFAN SINTOBIN**

1. De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) voert geen continue emissiemetingen uit. De opmaak van de jaarlijkse emissie-inventaris voor ammoniak (NH_3) en stikstofoxiden (NO_x) gebeurt via modellering op basis van beschikbare gegevens (o.a. Mestbankaangifte, jaarlijkse verzamelaanvraag landbouwers) en vanuit de integrale milieujaarverslagen (IMJV) die bedrijven moeten rapporteren.

VMM meet binnen een vast meetnet continu de stikstof die neerkomt via neerslag (de zogenaamde 'natte depositie'). Ook het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) meet continu de natte depositie van stikstof op vijf vaste locaties in Vlaanderen. De stikstofdepositie tijdens droge periodes (de zogenaamde 'droge depositie') wordt gemodelleerd op basis van continue metingen van de luchtconcentraties van ammoniak (zie hieronder). VMM werkt samen met het UK Centre for Ecology & Hydrology (UKCEH) om de droge depositie van ammoniak te meten volgens de *Conditional Time Averaged Gradient* (COTAG) methode. Met deze COTAG-toestellen wordt omgevingslucht aangezogen op twee hoogtes en naargelang de turbulentie worden verschillende samplers blootgesteld.

VMM meet op 18 vaste plaatsen in Vlaanderen continu de luchtconcentraties van ammoniak. Op 60 plaatsen meet de VMM stikstofoxiden (NO en NO_2) met automatische monitoren en op 50 plaatsen NO_2 met passieve samplers. Deze meetnetten zijn voldoende robuust om uitspraken te kunnen doen op niveau Vlaanderen.

2. De vraag naar schrapping van 'beschermde vegetaties' houdt een herziening in van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor één of meerdere Europees te beschermen habitattypen (dat is de technisch correcte term in deze context) in één of meerdere habitatrichtlijngebieden (SBZ-H).

De IHD geven voor elk SBZ-H op welke (oppervlakte van) habitats er actueel voorkomen (en behouden moeten blijven) en welke uitbreidingen nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding te bereiken, rekening houdend met het ecologisch potentieel. De IHD kwamen tot stand na een complex, lang en intensief proces van wetenschappelijke onderbouwing en maatschappelijk overleg, tot op gebiedsniveau. De Vlaamse regering stelde deze instandhoudingsdoelstellingen in 2014 vast.

Een schrapping van één of meerdere habitats in één of meerdere SBZ vergt niet alleen een nieuwe beslissing van de Vlaamse Regering, maar is tevens niet mogelijk zonder grondige wetenschappelijke onderbouwing en vergt grondig maatschappelijk overleg en een akkoord van de Europese Commissie. Een dergelijke herziening is momenteel niet voorzien noch gepland. Eén en ander is ook strijdig met het verslechteringsverbod in de zin van artikel 6, tweede lid van de Habitatrichtlijn.

3. De inventarisatie van alle in Vlaanderen aanwezige natuurwaarden was (en is) een zeer omvangrijk werk dat niet in de korte tijdsspanne van één specifiek jaar of enkele jaren vervolledigd kan worden. Een 'nulmeting' die refereert naar één welbepaald tijdstip (t_0) is als dusdanig niet voorhanden.

Wel beschikt Vlaanderen over de 'Biologische Waarderingskaart versie 1' (zie ook antwoord op vraag 4), die tot stand is gekomen op basis van een omvattende ecotopenkartering in de jaren '80 en '90. Deze karteringen werden uitgevoerd door medewerkers van het toenmalige Instituut voor Natuurbehoud.

Daarnaast bestond en bestaat ook de traditie van het verzamelen en bijeenbrengen van soortwaarnemingen in databanken, zowel door professionelen als door vrijwillige natuurvorsers. Deze waarnemingen omvatten zowel gegevens uit systematische monitoringprogramma's en inventarisatiecampagnes als 'losse' gegevens. Deze databanken werden beheerd door overheidsinstanties, zoals het Instituut voor Natuurbehoud en het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (in 2006 gefuseerd tot Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek), de Nationale Plantentuin, het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen,... of door in natuurstudie gespecialiseerde organisaties, zoals Natuurreservaten en Wielewaal (later gefuseerd tot Natuurpunt), Jeugdbond voor Natuur en Milieu, LIKONA, Zoogdierenwerkgroep, Vleermuizenwerkgroep, Hyla, Gomphus,...

Het proces van de aanduiding van Habitatrichtlijngebieden verliep sinds 1992 (goedkeuring van de Habitatrichtlijn) in verschillende stappen. Doorheen heel dit proces is steeds gebruik gemaakt van de best beschikbare informatie:

- voor beschermde vegetaties was dat de Biologische Waarderingskaart (BWK). Tot 1996 betrof dit versie 1, vanaf 1996 werd doorlopend gewerkt aan een versie 2 met meer details (via een continu inventarisatieprogramma). Tot 2004 werden de BWK-typeringen manueel omgezet naar Europese habitattypen (via een correspondentietabel), sinds 2004 worden habitattypen rechtstreeks geïdentificeerd tijdens de terreinkartering;
- voor soorten was dat de beschikbare informatie gepubliceerd in de literatuur, opgeslagen in soortendatabanken, of beschikbaar bij soortenexperten of gebiedskenners.

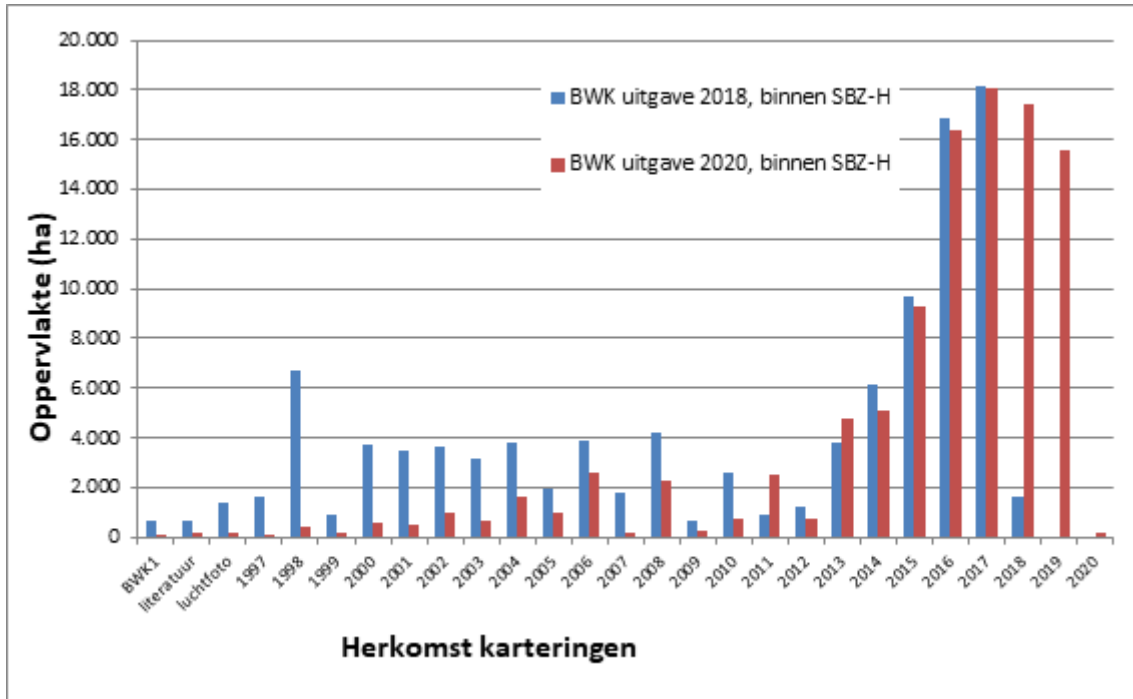
4. De terreinkarteringen voor de opmaak van de Biologische Waarderingskaart (BWK) versie 1 (1978–1996) gebeurden volgens een vaste methodiek. De BWK-typeringen werden beschreven in een Algemene Verklarende Tekst (De Blust et al., 1985). BWK versie 1 betreft in eerste instantie een globale, landschapsecologische situering, met lokaal soms beperkte toepasbaarheid op perceelsniveau.

Versie 2 (1997–heden) hanteert een hoger ruimtelijk detail bij de karteringen, gericht op bruikbaarheid op perceelsniveau. Bij de opmaak en de actualisaties van de BWK wordt gewerkt volgens een consistente, eenduidige, reproduceerbare, en controleerbare methodiek, met permanente aandacht voor kwaliteitsbewaking. Dit o.a. door middel van:

- een vast teamverband met op regelmatige basis gezamenlijke trainingen en opleidingen;
- permanent verbeteren van afspraken om veldsituaties te vertalen naar BWK-typeringen;
- sinds 2013 het gebruik van specifieke veldsleutels voor determinatie en kartering van bodembedekking en vegetatietypes (incl. de habitattypen van Bijlage I) in Vlaanderen;
- kritische evaluatie van de waardering;
- maximaal gebruik van de beste hulpmiddelen zoals steeds betere orthofoto's, digitale hoogtekarten, ...;
- zoveel mogelijk karteren in het meest geschikte seizoen;
- aanduiding van de herkomst (en tijdstip) van gegevens;
- kwaliteitscontroles op de ingezamelde en ingevoerde gegevens.

Meer informatie is te vinden op <https://www.vlaanderen.be/inbo/de-biologische-waarderingskaart/>

Al sinds 2000 gaat bij de jaarplanning van de terreinkarteringen bijzondere aandacht uit naar de Habitatrichtlijngebieden. Alle deelgebieden komen daarbij aan bod. De figuur hieronder geeft een beeld van de herkomst van de karteringen binnen SBZ-H, in de recentste uitgaven van de BWK (2018 en 2020).

Vergelijking tussen het herkomstjaar van de gegevens in de BWK uitgave 2018 en 2020 binnen de habitatrichtlijngebieden (SBZ-H), exclusief het urban

- De vooropgestelde terugkeerfrequentie voor herkartering van alle Habitatrichtlijngebieden is 12 jaar, met uitzondering van de bestaande bossen (terugkeerfrequentie 18 jaar, dit omdat wijzigingen in bossen over het algemeen over een langere tijdsspanne verwacht worden). In functie van gekende of verwachte veranderingen (bv. na uitvoering van natuurherstelwerkzaamheden) kan van die termijn afgeweken worden.

Het INBO verzamelt en bewaart de gegevens. Nieuwe gegevens worden telkens ontsloten via twee- tot driejaarlijkse integratie van de meest recente gegevens in de Biologische Waarderingskaart – Natura 2000 Habitatkaart.

- Het meetnet voor natte stikstofdepositie van de VMM omvat negen plaatsen. Zes van deze meetplaatsen liggen in een speciale beschermingszone (SBZ). Eén meetplaats bevindt zich op 1,07 km van een SBZ. Het depositiemeetnet van INBO omvat vijf boslocaties, waarvan drie binnen SBZ.
- De keuze voor een 1x1 km² modelkaart is een afweging tussen de nodige rekentijd en de betrouwbaarheid van de resultaten. Het VLOPS-model rekent namelijk een groot aantal emissiebronnen door, zowel binnen Vlaanderen als tot ver daarbuiten. De validatie met metingen uit ons vast meetnet geven aan dat de modelresultaten goed overeenkomen.

Belangrijk om hierbij op te merken is evenwel dat het 1x1 km² modelkaart gebruikt wordt om depositietoestand op niveau Vlaanderen op te volgen. Voor lokale (SBZ) en individuele beoordelingen (vergunningverlening) wordt gebruik gemaakt van detailberekeningen met het IFDM-model tot op 100x100 m². Het gekoppelde VLOPS-

IFDM-model vormt dan ook het rekenhart voor het beleidsinstrument Impactscoretool. Dit rekenhart werd zowel binnen als buiten Vlaanderen reeds uitvoerig wetenschappelijk gevalideerd.